

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 25 januari 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Artikel 7 – Respekt för privatlivet och familjelivet – Direktiv 2011/95/EU – Normer för när flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande ska beviljas – Frukten för förföljelse på grund av sexuell läggning – Artikel 4 – Bedömning av fakta och omständigheter – Inhämtnings- och utlämningsbeslut – Psykologiska tester”

I mål C-473/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Förvaltnings- och arbetsdomstolen i Szeged, Ungern) genom beslut av den 8 augusti 2016, som inkom till domstolen den 29 augusti 2016, i målet

F

mot

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen),

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen (referent), samt domarna J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby och M. Vilaras,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: handläggaren R. Șereș,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 13 juli 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- F, genom T. Fazekas och Z.B. Barcza-Szabó, ügyvédek,
- Ungerns regering, genom Z. Fehér, G. Koós och M. Tátrai, samtliga i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom D. Colas, E. de Moustier och E. Armoët, samtliga i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom M. Gijzen och M. Bulterman, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: ungerska.

– Europeiska kommissionen, genom M. Condou-Durande och A. Tokár, båda i egenskap av ombud, och efter att den 5 oktober 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande, följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 337, 2011, s. 9).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan F, nigeriansk medborgare, och Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (Myndigheten för migrations- och medborgarskapsfrågor, Ungern) (nedan kallad utlänningsmyndigheten), angående beslutet att avslå F:s asylansökan och enligt vilket det inte föreligger några hinder mot att F utvisas.

Tillämpliga bestämmelser

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

- 3 I artikel 8.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950, föreskrivs följande:

”Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.”

Unionsrätt

Direktiv 2005/85/EG

- 4 Artikel 2 e i rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (EUT L 326, 2005, s. 13 och rättelse EUT L 236, 2006, s. 36) har följande lydelse:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

- e) *beslutande myndighet*: en myndighet med domstolsliknande uppgifter eller en administrativ myndighet i en medlemsstat som är ansvarig för att pröva asylansökningar och behörig att fatta beslut i första instans i sådana ärenden, med förbehåll för bilaga I.”
- 5 I artikel 4.1 första stycket i detta direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska för alla förfaranden utse en beslutande myndighet som ska ansvara för en korrekt prövning av ansökningarna enligt detta direktiv ...”

6 I artikel 8.2 i detta direktiv anges följande:

”Medlemsstaterna skall se till att den beslutande myndigheten fattar sina beslut om asylansökningar efter en korrekt prövning. ...”

7 I artikel 13.3 i samma direktiv anges följande:

”Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att se till att personliga intervjuer genomförs under sådana förhållanden att sökandena kan lägga fram skälen för sina ansökningar på ett heltäckande sätt. Medlemsstaterna skall därför:

a) se till att intervjuaren är tillräckligt kompetent för att om möjligt kunna beakta de personliga och allmänna omständigheter som ligger bakom ansökan, inklusive sökandens kulturella ursprung eller utsatta ställning ...”

8 Artikel 39.1 och 39.2 i direktiv 2005/85 har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall se till att asylsökande har rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot följande beslut:

a) Ett beslut som fattats om en asylansökan ...

...

2. Medlemsstaterna skall fastställa tidsfrister och andra nödvändiga bestämmelser så att sökanden kan utöva sin rätt till effektiva rättsmedel enligt punkt 1.”

Direktiv 2011/95

9 Skäl 30 i direktiv 2011/95 har följande lydelse:

”Det är också nödvändigt att införa ett gemensamt begrepp för förföljelsegrunden ’tillhörighet till viss samhällsgrupp’. Vid definitionen av en viss samhällsgrupp bör hänsyn tas till faktorer som hänger samman med sökandens kön, inbegripet könsidentitet och sexuell läggning, som kan ha samband med vissa rättstraditioner eller seder som leder till t.ex. könsstympning, tvångssterilisering eller tvångsabort, i den mån de hör ihop med den sökandes välgrundade fruktan för förföljelse.”

10 I artikel 4 i samma direktiv föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna får betrakta det som den sökandes skyldighet att så snart som möjligt lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd. Det är medlemsstaternas skyldighet att i samarbete med den sökande bedöma de relevanta faktorerna i ansökan.

2. De faktorer som det hänvisas till i punkt 1 utgörs av den sökandes utsagor och alla handlingar som den sökande förfogar över angående den sökandes ålder, bakgrund, inklusive relevanta släktingars bakgrund, identitet, nationalitet(er), tidigare bosättningsland(-länder) och -ort(er), tidigare asylansökningar, resvägar och resehandlingar samt orsakerna till ansökan om internationellt skydd.

3. Bedömningen av en ansökan om internationellt skydd skall vara individuell, och följande skall beaktas:

a) Alla relevanta uppgifter om ursprungslandet vid den tidpunkt då beslut fattas om ansökan, inbegripet lagar och andra författningar i ursprungslandet samt det sätt på vilket dessa tillämpas.

- b) De relevanta utsagor och handlingar som den sökande har lämnat, inklusive information om huruvida sökanden har varit eller kan bli utsatt för förföljelse eller allvarlig skada.
- c) Sökandens personliga ställning och förhållanden, inklusive faktorer som bakgrund, kön och ålder, så att det kan bedömas huruvida de handlingar den sökande har blivit eller skulle kunna bli utsatt för, på grundval av sökandens personliga omständigheter, skulle innebära förföljelse eller allvarlig skada.
- d) Om den sökande efter att ha lämnat ursprungslandet ägnat sig åt en verksamhet, vars enda syfte eller vars huvudsyfte var att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att ansöka om internationellt skydd, skall man bedöma om denna verksamhet kommer att utsätta den sökande för förföljelse eller allvarlig skada om han eller hon återvänder till landet.
- e) Om man rimligen kan förvänta sig att den sökande begagnar sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda sitt medborgarskap.

...

5. När medlemsstaterna tillämpar principen enligt vilken det är den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan om internationellt skydd, och den sökandes uppgifter inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis, skall sådana uppgifter inte behöva bekräftas om följande villkor är uppfyllda:

- a) Sökanden har gjort en genuin ansträngning för att styrka sin ansökan.
- b) Alla relevanta faktorer som den sökande förfogar över har lagts fram och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas.
- c) Sökandens uppgifter befinns vara sammanhängande och rimliga och strider inte mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende.
- d) Sökanden har ansökt om internationellt skydd så tidigt som möjligt, såvida inte sökanden kan framföra goda skäl till varför han eller hon inte gjort det.
- e) Sökandens allmänna trovärdighet är fastställd.”

11 I artikel 10 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall ta hänsyn till följande faktorer vid bedömningen av skälen till förföljelsen:

...

- d) En grupp skall anses utgöra en särskild samhällsgrupp, särskilt när
 - gruppens medlemmar har en gemensam väsentlig egenskap eller en gemensam bakgrund som inte kan ändras, eller består av personer som har en gemensam egenskap eller övertygelse som är så grundläggande för identiteten eller samvetet att de inte får tvingas avsvära sig den, och
 - gruppen har en särskild identitet i det berörda landet eftersom den uppfattas som annorlunda av omgivningen.

Beroende på omständigheterna i ursprungslandet kan en särskild samhällsgrupp omfatta en grupp grundad på en gemensam egenskap, till exempel sexuell läggning. Sexuell läggning får inte tolkas så att det innefattar handlingar som anses brottsliga enligt medlemsstaternas nationella lagstiftning. ...

...

2. Vid bedömningen av huruvida en sökande har en välgrundad fruktan för förföljelse är det irrelevant huruvida sökanden faktiskt har de egenskaper i fråga om ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning som är skälet till förföljelsen, om en sådan egenskap tillskrivs den sökande av den som utövar förföljelsen.”

12 I artikel 39.1 första stycket i samma direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 och 35 senast den 21 december 2013. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.”

13 Artikel 40 första stycket i direktiv 2011/95 har följande lydelse:

”För de medlemsstater som är bundna av det här direktivet ska direktiv 2004/83/EG upphävas med verkan från och med den 21 december 2013 ...”

Direktiv 2013/32/EU

14 I artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (EUT L 180, 2013, s. 60) föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska för alla förfaranden utse en beslutande myndighet som ska ansvara för en korrekt prövning av ansökningarna enligt detta direktiv. Medlemsstaterna ska se till att denna myndighet förses med de resurser som krävs, inbegripet tillräckligt med kompetent personal, för att utföra sina uppgifter i enlighet med detta direktiv.”

15 I artikel 10.3 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska se till att den beslutande myndigheten fattar sina beslut om ansökningar om internationellt skydd efter en korrekt prövning. Medlemsstaterna ska därför se till att

...

d) den personal som prövar ansökningar och fattar beslut om dessa har möjlighet att vid behov inhämta råd från experter i särskilda frågor, t.ex. medicinska frågor, kulturella frågor och religionsfrågor samt barn- eller könsrelaterade frågor.”

16 I artikel 15.3 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att se till att personliga intervjuer genomförs under sådana förhållanden att sökandena kan lägga fram skälen för sina ansökningar på ett heltäckande sätt. Medlemsstaterna skall därför:

a) se till att den person som genomför intervjun har den kompetens som krävs för att kunna beakta de personliga och allmänna omständigheter som ligger bakom ansökan, inklusive sökandens kulturella ursprung, kön, sexuell läggning, könsidentitet eller utsatta ställning,

...”

17 I artikel 46.1 och 46.4 i direktivet anges:

”1. Medlemsstaterna ska se till att sökande har rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot följande:

- a) Ett beslut som fattats om en ansökan om internationellt skydd, inbegripet ett beslut
 - i) att anse en ansökan ogrundad med avseende på flyktingstatus och/eller subsidiärt skydd,

...

4. Medlemsstaterna ska fastställa skäligen tidsfrister och andra nödvändiga bestämmelser så att sökanden kan utöva sin rätt till effektiva rättsmedel enligt punkt 1. ...

...”

18 I artikel 51.1 i direktiv 2013/32 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1–30, artikel 31.1, 31.2, 31.6–31.9, artiklarna 32–46, artiklarna 49 och 50 och bilaga I senast den 20 juli 2015. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.”

19 Artikel 52 första stycket i detta direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna ska tillämpa de bestämmelser i lagar och andra författningar som anges i artikel [51.1] på ansökningar om internationellt skydd som lämnats in och på förfaranden för återkallande av internationellt skydd som inletts efter den 20 juli 2015 eller vid ett tidigare datum. Ansökningar som lämnats in före den 20 juli 2015 och förfaranden för återkallande av flyktingstatus som inletts före den dagen ska omfattas av de lagar och andra författningar som antagits enligt direktiv 2005/85/EG.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

20 Under april 2015 gav F in en asylansökan till de ungerska myndigheterna.

21 Till stöd för ansökan gjorde F, från första intervjun med utlänningsmyndigheten, gällande att han hyste välgrundad fruktan för förföljelse i sitt hemland på grund av sin homosexualitet.

22 I beslut av den 1 oktober 2015 avlog utlänningsmyndigheten F:s asylansökan. I detta avseende fann myndigheten att F:s utsagor inte visade på några grundläggande motsägelser. Den fann dock, på grundval av ett sakkunnigutlåtande från en psykolog, att han saknade trovärdighet. Detta utlåtande omfattar en förberedande undersökning, en undersökning av personligheten och flera personlighetstest, bland annat ett Draw-A-Person-in-the-Rain-test (rita en person i regn) och Rorschach- och Szonditester, och drog slutsatsen att det inte var möjligt att bekräfta F:s påstående om sin sexuella läggning.

23 F överklagade utlänningsmyndighetens beslut till den hänskjutande domstolen, Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Förvaltnings- och arbetsdomstolen i Szeged, Ungern), och gjorde bland annat gällande att dessa psykologiska tester utgjorde ett allvarligt åsidosättande av hans grundläggande rättigheter och att det inte mot bakgrund av dessa var möjligt att bedöma rimligheten i den påstådda sexuella läggningen.

- 24 Den hänskjutande domstolen har påpekat att sökanden i det nationella målet inte konkret har kunnat visa på vilket sätt dessa tester kränker de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan. Denna domstol har också påpekat att sökanden inte hade genomgått någon fysisk undersökning eller tvingats titta på pornografiska fotografier eller filmer.
- 25 Efter det att den hänskjutande domstolen vidtagit en åtgärd för processledning, upprättade Kutató és Igazságügyi Szakértői Intézet (Institutet för rättspsykologisk expertis och utredning, Ungern) ett sakkunnigutlåtande, enligt vilket de metoder som används under förfarandet för att bedöma asylansökan inte kränker den mänskliga värdigheten, utan kan, vid sidan av ”en adekvat utredning”, ge en bild av en persons sexuella läggning och, i förekommande fall, ge anledning att ifrågasätta riktigheten av en persons påståenden i detta avseende. Den hänskjutande domstolen har angett att den anser sig bunden av slutsatserna i detta utlåtande.
- 26 Mot denna bakgrund har Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Förvaltnings- och arbetsdomstolen i Szeged, Ungern) beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) Ska artikel 4 i direktiv 2011/95/EG, jämförd med artikel 1 i stadgan, tolkas så, att den inte utgör hinder för att det i förhållande till asylsökande som tillhör gruppen homosexuella, bisexuella, transexuella och intersexuella (HBTQI) utfärdas ett rättspsykologiskt sakkunnigutlåtande, som beaktas och grundas på projektiva personlighetstester, när den asylsökande vid dessa undersökningar inte förhörs om sina sexualvanor eller undersöks fysiskt?
- 2) För det fall att det sakkunnigutlåtande som avses i den första frågan inte får användas som bevisning, ska artikel 4 i direktiv 2011/95, jämförd med artikel 1 i stadgan, då tolkas så, att det, när asylansökan grundas på förföljelse på grund av sexuell läggning, inte är möjligt för vare sig nationella myndigheter eller domstolar att med hjälp av metoder för sakkunnigutlåtande undersöka riktigheten av de påståenden som den person som ansöker om asyl på grund av förföljelse på grund av sexuell läggning, oavsett vilka särskilda egenskaper dessa metoder har?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den andra frågan

- 27 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga, som ska prövas först, för få klarhet i huruvida artikel 4 i direktiv 2011/95 ska tolkas så, att den utgör hinder för att den myndighet som är ansvarig för att pröva ansökningar om internationellt skydd eller de domstolar som, i förekommande fall, har att pröva ett överklagande av ett beslut som fattats av denna myndighet, inhämtar ett sakkunnigutlåtande i samband med bedömningen av fakta och omständigheter rörande en sökandes påstådda sexuella läggning.
- 28 Det är viktigt att betona att de uppgifter som en sökande av internationellt skydd på grund av sexuell läggning lämnar, med hänsyn till asyloffarandets särskilda sammanhang, enbart utgör utgångspunkten i processen för att bedöma fakta och omständigheter enligt artikel 4 i direktiv 2011/95 (se, analogt, dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkt 49).
- 29 Av detta följer att även om det ankommer på den som ansöker om internationellt skydd att informera om sin läggning, vilken utgör en personlig angelägenhet, kan ansökningar om internationellt skydd till stöd för vilka sökanden har åberopat en fruktan för förföljelse på grund av denna läggning, precis som de ansökningar som grundas på andra skäl för förföljelse, bli föremål för en bedömningsprocess enligt artikel 4 i direktivet (se, analogt, dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkt 52).

- 30 I detta avseende erinrar domstolen om att sexuell läggning är något som kan visa sökandes tillhörighet till en viss samhällsgrupp, i den mening som avses i artikel 2 d i direktiv 2011/95, om den grupp vars medlemmar har samma sexuella läggning uppfattas som annorlunda av omgivningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 november 2013, X m.fl., C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, punkterna 46 och 47), vilket dessutom framgår av artikel 10.1 d i detta direktiv.
- 31 Det följer emellertid av artikel 10.2 i nämnda direktiv att när medlemsstaterna bedömer huruvida en sökande har en välgrundad fruktan för förföljelse, det är irrelevant huruvida sökanden faktiskt har de egenskaper avseende tillhörighet till viss samhällsgrupp som är skälet till förföljelsen, om en sådan egenskap tillskrivs den sökande av den som utövar förföljelsen.
- 32 Det är således inte alltid nödvändigt, för att avgöra en ansökan om internationellt skydd till stöd för vilken det åberopats en fruktan för förföljelse på grund av sexuell läggning, att i samband med den bedömning av fakta och omständigheter som föreskrivs i artikel 4 i direktivet, bedöma trovärdigheten av sökandens sexuella läggning.
- 33 Mot denna bakgrund ska det konstateras dels att artikel 4.3 i direktiv 2011/95 innehåller en uppräkningslista av de kriterier som de behöriga myndigheterna ska beakta vid den individuella bedömningen av en ansökan om internationellt skydd, dels att artikel 4.5 i direktivet anger under vilka förutsättningar en medlemsstat, som tillämpar principen att det är den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan, ska anse att vissa aspekter av sökandens uppgifter inte behöver bekräftas. Ett av dessa villkor är, bland annat, att sökandens uppgifter befinns vara sammanhängande och rimliga och inte strider mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende, och att sökandens allmänna trovärdighet är fastställd.
- 34 I detta hänseende kan det konstateras att dessa bestämmelser inte begränsar dessa myndigheters resurser och i synnerhet inte utesluter att sakkunnigutlåtanden används vid bedömningen av fakta och omständigheter för att sökandens faktiska behov av internationellt skydd bättre ska kunna bedömas.
- 35 Faktum kvarstår dock att formerna för ett eventuellt inhämtande av ett sakkunnigutlåtande i detta sammanhang måste vara förenliga med andra relevanta bestämmelser i unionsrätten, bland annat de grundläggande rättigheter som garanteras genom stadgan, såsom rätten till människans värdighet (artikel 1 i stadgan) och rätten till respekt för privatlivet och familjelivet (artikel 7 i stadgan) (se, analogt, dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkt 53).
- 36 Även om bestämmelserna i artikel 4 i direktiv 2011/95 är tillämpliga på samtliga ansökningar om internationellt skydd, oavsett vilka skäl för förföljelse som har åberopats till stöd för dessa, ankommer det på de behöriga myndigheterna att anpassa de metoder som används vid bedömningen av uppgifter och skriftliga eller andra bevis utifrån vad som kännetecknar olika typer av asylansökningar, och att iaktta de rättigheter som garanteras genom stadgan (se, analogt, dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkt 54).
- 37 I samband med bedömningen av uppgifter från en person som ansöker om internationellt skydd på grund av sexuell läggning, kan det inte uteslutas att vissa former av sakkunskap kan vara relevant för bedömningen av fakta och omständigheter och kan inhämtas utan åsidosättande av sökandens grundläggande rättigheter.
- 38 Såsom påpekats av den franska och den nederländska regeringen, kan inhämtande av ett sakkunnigutlåtande bland annat ge en fullständig bild av situationen för personer som delar en viss sexuell läggning i sökandens ursprungsland.

- 39 I artikel 10.3 d i direktiv 2013/32, vilken, enligt artikel 51.1 däri, skulle vara införlivad senast den 20 juli 2015, föreskrivs för övrigt särskilt att medlemsstaterna ska se till att den personal som prövar ansökningar och fattar beslut om dessa har möjlighet att vid behov inhämta råd från experter i särskilda frågor, till exempel könsrelaterade frågor, vilket bland annat, såsom framgår av skäl 30 i direktiv 2011/95, omfattar frågor som gäller könsidentitet och sexuell läggning.
- 40 Det bör emellertid noteras, för det första, att det såväl av artiklarna 4.1 och 8.2 i direktiv 2005/85 som av artiklarna 4.1 och 10.3 i direktiv 2013/32 framgår att den ansvariga beslutande myndigheten ska ansvara för en korrekt prövning av ansökningarna, varefter den ska fatta sitt beslut i frågan. Det ankommer följaktligen endast på sådana myndigheter att, under domstolskontroll, bedöma fakta och omständigheter i enlighet med artikel 4 i direktiv 2011/95 (se, analogt, dom av den 26 februari 2015, Shepherd, C-472/13–C-150/13, EU:C:2015:117, punkt 40).
- 41 För det andra framgår det av artikel 4 i direktiv 2011/95 att bedömningen av en ansökan om internationellt skydd ska innehålla en individuell del där hänsyn bland annat ska tas till alla relevanta uppgifter om ursprungslandet vid den tidpunkt då beslut fattas om ansökan, de relevanta utsagor och handlingar som den sökande har lämnat samt sökandens personliga ställning och förhållanden. I förekommande fall ska den behöriga myndigheten även beakta de förklaringar som har lämnats till varför relevanta faktorer saknas samt den sökandes allmänna trovärdighet (se, analogt, dom av den 26 februari 2015, Shepherd, C-472/13–C-150/13, EU:C:2015:117, punkt 26, och dom av den 9 februari 2017, M, C-560/14, EU:C:2017:101, punkt 36).
- 42 Härav följer att den beslutande myndigheten inte kan grunda sitt beslut endast på slutsatserna i ett sakkunnigutlåtande, och att myndigheten *a fortiori* inte kan vara bunden av dessa slutsatser vid bedömningen av en sökandes utsagor rörande dennes sexuella läggning.
- 43 När det gäller möjligheten för en domstol, som har att pröva ett överklagande av den beslutande myndighetens beslut att avslå ansökan om internationellt skydd, att inhämta ett sakkunnigutlåtande, ska det tilläggas att såväl artikel 39.1 i direktiv 2005/85 som artikel 46.1 i direktiv 2013/32 föreskriver att sökanden har rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot det beslutet, varvid det inte anges närmare vilka åtgärder för processledning som den domstolen har rätt att vidta.
- 44 I artikel 39.2 i direktiv 2005/85 och artikel 46.4 i direktiv 2013/32 anges för övrigt att det åligger medlemsstaterna att fastställa de regler som är nödvändiga för att sökanden ska kunna utöva sin rätt till ett effektivt rättsmedel.
- 45 Även om dessa bestämmelser således inte utgör hinder för en domstol att inhämta ett sakkunnigutlåtande för att utföra en effektiv kontroll av den beslutande myndighetens beslut, kvarstår dock faktum att domstolen, med hänsyn dels till den särskilda roll som anvisats domstolarna enligt artikel 39 i direktiv 2005/85 och artikel 46 i direktiv 2013/32, dels till de ovan i punkt 41 angivna övervägandena avseende artikel 4 i direktiv 2011/95, inte kan grunda sitt avgörande uteslutande på slutsatserna i ett sakkunnigutlåtande och *a fortiori* inte kan vara bunden av den bedömning av sökandens uttalande om sin sexuella läggning som görs i dessa slutsatser.
- 46 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 4 i direktiv 2011/95 ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för att den myndighet som är ansvarig för att pröva ansökningar om internationellt skydd eller de domstolar som, i förekommande fall, har att pröva ett överklagande av ett beslut som fattats av denna myndighet, inhämtar ett sakkunnigutlåtande i samband med bedömningen av fakta och omständigheter rörande en sökandes påstådda sexuella läggning. Detta gäller dock under förutsättning att formerna för inhämtande av ett sådant sakkunnigutlåtande är förenliga med de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan, att nämnda myndighet och nämnda domstolar inte grundar sitt beslut eller sitt avgörande enbart på slutsatserna i utlåtandet och att de inte är bundna av dessa slutsatser vid bedömningen av sökandens utsagor om sin sexuella läggning.

Den första frågan

- 47 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida artikel 4 i direktiv 2011/95, jämförd med stadgan, ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att ett psykologiskt sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet – vars syfte är att på grundval av projektiva personlighetstester ge en bild av vilken sexuell läggning en sökande av internationellt skydd har – upprättas och används i syfte att bedöma riktigheten av sökandens påstående om sin sexuella läggning.
- 48 Det framgår av svaret på den andra frågan och av övervägandena i punkt 35 ovan att även om artikel 4 i direktiv 2011/95 inte utgör hinder för att den beslutande myndigheten eller de domstolar som har att pröva ett överklagande av ett beslut som fattats av denna myndighet, inhämtar – i en situation som den som är aktuell i det nationella målet – ett sakkunnigutlåtande, måste formerna för inhämtandet av ett sådant utlåtande vara förenliga med bland annat de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan.
- 49 Bland de grundläggande rättigheter som är särskilt relevanta i samband med bedömningen av de utsagor som en sökande av internationellt skydd har lämnat om sin sexuella läggning, återfinns bland annat rätten till respekt för privatlivet och familjelivet, som förskrivs i artikel 7 i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkt 64).
- 50 Artikel 4 i direktiv 2011/95 måste därför tolkas mot bakgrund av artikel 7 i stadgan (se, analogt, dom av den 21 april 2016, Khachab, C-558/14–C-150/13, EU:C:2016:285, punkt 28).
- 51 I detta avseende bör det noteras att ett psykologiskt sakkunnigutlåtande, såsom det som är aktuellt i det nationella målet, inhämtas av den beslutande myndigheten inom ramen för prövningen av den berörda personens ansökan om internationellt skydd.
- 52 Härav följer att detta sakkunnigutlåtande upprättas i ett sammanhang där den person som ska genomgå projektiva personlighetstester befinner sig i en situation där hans eller hennes framtid hänger nära samman med myndighetens svar på ansökan om internationellt skydd, och där en eventuell vägran att underkasta sig dessa tester skulle kunna utgöra en viktig aspekt som myndigheten kommer att stödja sig på vid avgörandet av om denna person har styrkt sin ansökan tillräckligt.
- 53 Domstolen konstaterar således att även när psykologiska tester som ligger till grund för ett sakkunnigutlåtande, som det som är aktuellt i det nationella målet, formellt endast kan genomföras om den berörda personen har gett sitt samtycke, är detta samtycke inte nödvändigtvis frivilligt, eftersom det i praktiken innebär ett krav med hänsyn till den pressade situation som personer som ansöker om internationellt skydd befinner sig i (se, analogt, dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkt 66).
- 54 Under dessa omständigheter, och såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 43 i sitt förslag till avgörande, utgör upprättandet och användningen av ett psykologiskt sakkunnigutlåtande, som det som är aktuellt i det nationella målet, ett intrång i den berörda personens rätt till respekt för sitt privatliv.
- 55 Enligt artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga vara föreskriven i lag och vara förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av Europeiska unionen eller mot behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

- 56 När det särskilt gäller frågan huruvida ingreppet är proportionerligt ska det erinras om att proportionalitetsprincipen, i enlighet med domstolens fasta praxis, innebär att unionsinstitutionerna i sitt handlande inte får gå utöver vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå de legitima mål som eftersträvas med de aktuella bestämmelserna, varvid de vållade olägenheterna inte får vara orimliga i förhållande till de eftersträvalda målen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2005 i det ovannämnda målet Tempelman och van Schaijk, C-96/03 och C-97/03, EU:C:2005:145, punkt 47, dom av den 16 juli 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, punkt 123, och dom av den 15 februari 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punkt 54).
- 57 Om ett intrång i en sökandes privatliv skulle kunna vara motiverat av strävan efter att hitta uppgifter till stöd för bedömningen av dennes verkliga behov av internationellt skydd, ankommer det i detta sammanhang på den beslutande myndigheten att, under domstolskontroll, pröva huruvida det psykologiska sakkunnigutlåtande som den avser att inhämta eller vill beakta är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå detta mål.
- 58 I detta avseende bör det understrykas att ett sådant utlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet enbart kan tillåtas om det är baserat på tillräckligt tillförlitliga metoder och principer med avseende på de standarder som erkänts av det internationella vetenskapssamhället. I detta sammanhang kan det konstateras att det visserligen inte ankommer på EU-domstolen att uttala sig i denna fråga, då den utgör en bedömning av de faktiska omständigheterna och därför omfattas av den nationella domstolens behörighet, men att den franska och den nederländska regeringen samt kommissionen starkt har ifrågasatt tillförlitligheten hos ett sådant sakkunnigutlåtande.
- 59 Under alla omständigheter finner domstolen att den inverkan som ett sådant sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet har på sökandens privatliv är orimlig i förhållande till det eftersträvalda målet, eftersom det allvarliga intrång i rätten till respekt för privatlivet som utlåtandet innebär inte kan anses stå i proportion till det värde som det eventuellt skulle kunna ha för bedömningen av fakta och omständigheter enligt artikel 4 i direktiv 2011/95.
- 60 För det första är nämligen det intrång i privatlivet som upprättandet och användningen av ett sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet innebär för en sökande av internationellt skydd synnerligen allvarligt, med hänsyn till vilket slags utlåtande det är fråga om och vad det rör.
- 61 Ett sådant sakkunnigutlåtande bygger nämligen bland annat på att den berörda personen genomgår en rad psykologiska tester för att fastställa en grundläggande del av denna persons identitet som avser den personliga sfären, eftersom den rör intima aspekter av personens liv (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 november 2013, X m.fl., C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, punkt 46, och dom av den 2 december 2014, A m.fl., C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkterna 52 och 69).
- 62 Vid bedömningen av hur allvarligt ett intrång, genom upprättandet och användningen av ett psykologiskt sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet, är, ska hänsyn också tas till princip 18 i Yogyakartaprinciperna om tillämpning av det internationella skyddet av de mänskliga rättigheterna vad gäller sexuell läggning och könsidentitet, vilken den franska och den nederländska regeringen har hänvisat till, där det bland annat anges att ingen kan tvingas genomgå någon form av psykologiskt test på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.
- 63 Sammantaget framgår av dessa omständigheter att allvaret i det intrång i privatlivet, genom upprättandet och användningen av ett sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet, går utöver följderna av att det görs en bedömning av de utsagor som sökanden av internationellt skydd har lämnat om fruktan för förföljelse på grund av sin sexuella läggning eller att ett psykologiskt sakkunnigutlåtande inhämtas i ett annat syfte än att fastställa sökandens sexuella läggning.

- 64 För det andra erinrar domstolen om att ett sakkunnigutlåtande, såsom det som är i fråga i det nationella målet, utgör ett led i den bedömning av fakta och omständigheter som föreskrivs i artikel 4 i direktiv 2011/95.
- 65 I det sammanhanget gäller att ett sådant sakkunnigutlåtande inte kan anses vara absolut nödvändigt i syfte att bekräfta de utsagor som en sökande av internationellt skydd har lämnat om sin sexuella läggning, för att en ansökan om internationellt skydd till stöd för vilken sökanden har åberopat en fruktan för förföljelse på grund av denna läggning ska kunna avgöras.
- 66 Å ena sidan kan en personlig intervju som genomförs av personal vid den beslutande myndigheten nämligen bidra till bedömningen av dessa utsagor, eftersom både artikel 13.3 a i direktiv 2005/85 och artikel 15.3 a i direktiv 2013/32 föreskriver att medlemsstaterna ska se till att den som genomför intervjun har den kompetens som krävs för att kunna beakta de personliga omständigheter som ligger bakom ansökan, vilka bland annat omfattar sökandens sexuella läggning.
- 67 Mer allmänt framgår det av artikel 4.1 i direktiv 2013/32 att medlemsstaterna ska se till att den beslutande myndigheten förses med de resurser som krävs, inbegripet tillräckligt med kompetent personal, för att utföra sina uppgifter i enlighet med detta direktiv. Härav följer att personalen vid myndigheten bland annat ska ha lämplig sakkunskap för att bedöma ansökningar om internationellt skydd till stöd för vilka det åberopats en fruktan för förföljelse på grund av sexuell läggning.
- 68 Å andra sidan följer av artikel 4.5 i direktiv 2011/95 att när medlemsstaterna tillämpar principen att det är den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan om internationellt skydd, behöver de av sökandens utsagor om sin sexuella läggning som inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis inte bekräftas om vissa villkor i denna bestämmelse är uppfyllda, bland annat att utsagorna befinns vara sammanhängande och rimliga och på intet sätt rör upprättandet eller användningen av ett sakkunnigutlåtande.
- 69 Även om det antas att ett sakkunnigutlåtande på grundval av projektiva personlighetstester, som det som är aktuellt i det nationella målet, skulle kunna bidra till att med viss säkerhet avgöra vilken sexuell läggning den berörda personen har, framgår det dessutom av den hänskjutande domstolens uttalanden att slutsatserna i ett sådant sakkunnigutlåtande enbart ger en bild av denna sexuella läggning. Eftersom dessa slutsatser, i vilket fall som helst, är approximativa är de enbart av begränsat intresse för bedömningen av de utsagor som en sökande av internationellt skydd har lämnat, i synnerhet när utsagorna, såsom i det nationella målet, inte är motsägelsefulla.
- 70 Under dessa omständigheter är det inte nödvändigt, för att besvara den första frågan, att även tolka artikel 4 i direktiv 2011/95 mot bakgrund av artikel 1 i stadgan.
- 71 Det följer av det ovan anförda att den första frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 4 i direktiv 2011/95, jämförd med artikel 7 i stadgan, ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att ett psykologiskt sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet – vars syfte är att på grundval av projektiva personlighetstester ge en bild av vilken sexuell läggning en sökande av internationellt skydd har – upprättas och används i syfte att bedöma riktigheten i sökandens påstående om sin sexuella läggning.

Rättegångskostnader

- 72 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

- 1) Artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet, ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för att den myndighet som är ansvarig för att pröva ansökningar om internationellt skydd eller de domstolar som, i förekommande fall, har att pröva ett överklagande av ett beslut som fattats av denna myndighet, inhämtar ett sakkunnigutlåtande i samband med bedömningen av fakta och omständigheter rörande en sökandes påstådda sexuella läggning. Detta gäller dock under förutsättning att formerna för inhämtande av ett sådant sakkunnigutlåtande är förenliga med de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan, att nämnda myndighet och nämnda domstolar inte grundar sitt beslut eller sitt avgörande enbart på slutsatserna i utlåtandet och att de inte är bundna av dessa slutsatser vid bedömningen av sökandens utsagor om sin sexuella läggning.
- 2) Artikel 4 i direktiv 2011/95, jämförd med artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att ett psykologiskt sakkunnigutlåtande som det som är aktuellt i det nationella målet – vars syfte är att på grundval av projektiva personlighetstester ge en bild av vilken sexuell läggning en sökande av internationellt skydd har – upprättas och används i syfte att bedöma riktigheten i sökandens påstående om sin sexuella läggning.

Underskrifter